

פרשת השבוע – וירא

תמונות בשחור לבן

אנחנו כבר בצעד הרביעי של המסע... עולם נברא [בראשית] וגם הושמד [נח] אנושות חדשה מתפתחת, מחייבת לנטוש את המוכר ולצעוד לדרך חדשה [לך לך]. לכאורה עולם יפה למול עיננו. והנה ברגע, המסך משנה את מהותו, קשת הצבעים דוהה ונעלמת, תמונות הצבעוניות הופכות שחור-לבן ורק קצותיה נראות.

בקצה האחד, יושב אברם בפתח האוהל, כשהשמש קופחת על ראשו. איש עשיר, זקן וכואב [ביום השלישי למילתו], משווע לאורחים. המספר המקראי מדגיש ומפרט את התמונה הזו ולא בכדי. אברם שונה כעת מכל באי העולם החדש שנברא לא רק באמונתו, אלא גם בגופו. הוא חושש כי שונותו תתפרש שלא כראוי, שתביא את החברה הסובבת אותו למנוע ממנו את מהות קיומו – אהבת האדם האחר.

בקצה הנגדי של הקשת יושבת החברה המסוגרת של סדום, הדוגלת בשנאת זרים ומהווה אנטיזה לדמותו של אברהם.

למרות התמונה הראשונית המצטיירת: העדינות והנועם של אברהם למול הברוטליות הסדומית בדמותם של פורעי חוק שיכורי מרזח, אי אפשר להתעלם מכך שעל פי הסיפור המקראי סדום מתוארת "כגן יהוה כארץ מצרים באכה צער" [בראשית יג' י"] זו עיר שאנשיה הגיעו אל השגשוג וההצלחה הכלכלית.

חברה המגיעה לפריחה כלכלית, חייבת להיות חברה מאורגנת שומרת חוק וסדר ואנשי סדום, כפי הנראה, הצטיינו בשמירת החוק והסדר באורח החיים שניהלו, גם אם המספר המקראי אומר כי היו הם "רעים וחטאים ליהוה".

אם כך מדוע הפכו לסמל הרוע, החטא והשחיתות? מפני שהשגשוג היה להם לרועץ, עושרם של אנשי סדום הוא שהעבירם על דעתם והוא זה שהוביל אותם לאבדון. העושר הרב וההצלחה הכלכלית שלהם יצרו בתוכם תיאוריה חברתית הטוענת שהזר, מעצם מהותו, פוגע במרחב המחיה שלהם ולכן הזכות להגן על עצמם כופה עליהם מאבק תמידי כנגד מהגרים בלתי רצויים – כנגד זרים.

סדום היא מולדת האנואים המעוגן בחוקי המדינה. האינטרס העליון של המדינה מחייב את אנשי סדום להשמיד את כל הפוגע בחוקי המדינה. החוק מאפשר להם להצדיק זאת: כל הפוגע – דינו הרג! אם כך לא פריעת חוק הפכה את סדום ל"סדום" – אלא שמירתו. החוק הזה משחרר את האזרחים מאחריות, מאשמה וממוסר כליות. "רק נשמעתי לפקודות" היו המילים שנשמעו פעם אחר פעם מפי הפושעים הנאצים שנתפסו והועמדו לדין, הם לא ראו כל פסול ב"פשעיהם למול האנושות", מפני שבעזרת החוק – המצפון שלהם נשאר נקי.

אנשי סדום לא פגעו בחוק, אלא יצאו בשם אזרחות טובה להגן עליו. החוק הגן לא רק על האנוכיות וההתבדלות, אלא גם מפני התעוררות אפשרית של המצפון. חברה כזאת מהווה סכנה לא מעצם התבדלותה, אלא מהחשש שיהיו אשר ינסו ללכת בדרכה, לכן יש לעקרה מן השורש. לעקור את הרעיון עליו היא מושתתת. לכן יש צורך להשמיד את סדום. ובכול זאת מתנהל משא ומתן בין אברם לאלוהים. אברם אינו רוצה בהשמדת סדום. האם אלוהים זקוק לאישורו של אברם? מסתבר שכן, מפני שהאדם באשר הוא, הינו שותף פעיל מלא בבריאה, וכשותף יש לו זכות לדעת ולהביע דעה "מה נעשה בעסק המשותף" הזה. סדום לא תיחרב אם אברם לא יסכים לחורבנה. דבר זה מראה על המעמד הגבוה בו מעמיד המספר המקראי את האדם, על הכוח העצום שיש בידיו. ועל אחריותו הכבדה כלפי העולם כולו.

ובארץ "האפשרויות הבלתי מוגבלות", נבחר אדם להיות נשיאה ומנהיגו של העולם החופשי כולו, אדם שהגיע מתוך עולם של הצלחה כלכלית, המתהדר בעושרו הרב ומשייך זאת ל"חלום האמריקאי" והוכיח שחוקי המשחק השתנו. לא עוד אהבת המהגרים הזרים, אלא התבדלות והעצמת הפטריוטיות האמריקאית. תעמולת טראמפ עוררה חרדה בקרב אנשים מסוימים בארצו, ואין ספק שעוררה, שהרי הייתה היא אנרגיית, נטולת מוסר וערכיות. אך יש להאמין כי למרות הדרך בה הגיע הוא אל ההנהגה של העולם החופשי, ישכיל לשבץ סביבו צוות הוגן שידע לנוע על הגשר הצר בין המוסר האוניברסלי למוסריות האישית.

שבוע טוב.